

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

14 Quibus danda sit eleemosyna

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

consentire aliquibus elemosynis religioso statui convenientibus, ex eis, quae cis ad viaticum, vel congruam sustentationem extra monasterium existentibus conceduntur, quia datur illis libera tunc illorum bonorum administratio, sic ex omnium sententia Suar. disp. 7. sect. 2. n. 3. Vaquez de elemos. c. 4. n. 3. Rarò tamen præsumitur consentire, ut existentes in monasterio elemosynam faciant ex iis, que sibi ad viatum apponuntur, quia obstat hac dispositione recte domus gubernationis: sic Lorca 2.2. disp. 3. sect. 36. n. 6. Torres disp. 84. dub. 2. Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 47. Lessius lib. 2. c. 18. dub. 11. n. 83.

10 Restat dicendum de vxore, de qua duo sunt certa. Primum certum est vxore habentem aliquam bona, quorum dominium, & administratio ipsi competit, posse de illis disponere, prout voluerit. Haec bona sunt, si quae ad matrimonium tulit præter domum, quæque vocantur bona paraphernalia. Item si quae labore suo, & industria lucrata est, ad quem laborem ipsa non tenetur, cum (ut suppono) sufficiens dotem attulerit pro oneribus matrimonii. Tertius, si ex assignatis à marito in sustentationem aliquid subrabit, qui videtur illud suo labore esse acquisitum, vel ex consensu tacito viri disponi, sic ex D. Thoma. Paludan. Nauarr. & alii docet. Nauarr. opus de elemos. c. 4. n. 4. & 6. Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 91. Lessius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 84. Bonacina disp. 2. de restit. quaf. 10. punt. 2. & 9. verf. quart. Aduento tamen hoc verum est spectato iure communii. Nam in Hispania aliter est dicendum, cum non solum dotis, sed etiam paraphernalium bonorum administratio ad maritum pertinet, & omnia lucra constante matrimonio communia sunt viri conjugi, sic Valsq. suprà. Probabile tamen est hanc dispositionem regiam locum habere locum in uxore nuptiis iam celebratis, vel in sponsis matrimonio consummato, secus in sponsis etiam de praesenti nondum cognitis, nec traductis ad dominum. Couarr. 2. p. Acrec. c. 7. §. 1. n. 4. Valent. 2.2. disp. 3. q. 9. p. 6. f. 6.

11 Secundo certum est apud omnes vxorem non posse desdotare, nec de bonis communis elemosynæ facere abique viri consensu, quia esto habeat illius dominium, non tamen habet administrationem.

12 Hoc tamen limitandum est. Primum, ut non procedat de elemosynis parvis, quas alia feminis sue qualitatibus facere solent: nam has posse vxorem facere fecerit omnes admittunt, quia in his consenserit debet vir ob consuetudinem receperit, & quia haec elemosyna largitio pertinet ad congruam, & decoram mulieris sustentationem, quam præstare vir tenetur, neque centendus est per absolutam prohibitionem has prohibere, sed solum magnam, & excessuum, sic ex Nauarr. August. & Sylvest. docet Suar. disp. 7. sect. 2. n. 5. Vaquez de elemos. c. 4. n. 6. Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 52. Lessius lib. 2. c. 42. dub. 14. n. 85. Bonacina disp. 2. q. 10. de restit. part. 2. n. 6.

13 Secundum limitant aliqui, ne procedat, cum maritus est diu absens, vel amens, quia tunc competit vxori bonorum administratio, ac proinde elemosynarum elargitio, sic Nauarr. summa. 17. n. 154. Vaquez n. 6. Coninch. suprà. Sed subdit Nauarr. non debete excedere quantitatem, quæ à marito sui compote, vel praesente datur. At Lessius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 86. cum Palud. Sylvest. & Angel. & Coninch. suprà. Bonacina n. 9. verf. quind. doctrinam firmant fine hac limitatione, sed ab solute dicunt eas elemosynas facere posse, que sibi regulante prudentia vila fuerint conuenientiae. At mihi dicendum videtur cum Vaquez doctrinam Nauari veram esse in casu absentie mariti, doctrinam Lessij, Paludani, & aliorum in causa amentiarum: quia in causa absentie mariti, est à marito vxori administratio, & nomine mariti administratur, ipse enim est, qui administrationem retinet, licet illam ob absentiam exercere non possit: non igitur vxor alio modo administrare potest, quia sibi à marito fuerit praescriptum, vel quem intelligit marito placitum esse. At in causa amictiae, cum ipsa sit à iure simpliciter administratrix, poterit, prout prudentia dictabit, elemosynas facere.

14 Tertius limitant, ut non procedat, si elemosynas faciat ad auerendum malum aliquod temporale, vel spirituale sibi, vel marito imminentem, imperrandumque à Deo, cui suorumque conuersionem. Quia licet in iis maritus non consentiat, consenserit debet, quia viuere eius gerit negorium, sic Lessius lib. 2. c. 12. dub. 24. n. 85. verf. sexi. Suarez disp. 7. sect. 2. n. 5. Nauarr. c. 17. n. 153. Vaquez in opus de elemos. c. 4. n. 5. Bonacina disp. 2. de restit. q. 10. p. 2. n. 9. verf. tertio, & facit exemplum Abigail 1. Reg. 25. que laudabiliter munera obulsi David, ne in causa maritum amplius luxaret. Hac tamen limitatio sic absolute sumpta mihi nullo modo probatur, qui aperit viam vxori omnia bona liberè expendendi in pauperes purantes id sibi licet, ut à Deo impetrat gratiam, ne maritus vitiosus & in honestus sit. Quocirca, ut bene dicit Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 56. solum in causa aliquo raro id est permittere. Neque exemplum Abigail viger, quia tunc donation illa suis necessariis medium ad temperandam iram David. At elemosynæ regulariter non est medium vacuum, & efficax ad imperrandam peccatoris conuersionem, cum orationibus, ieiuniis, & sacramentorum receptione id obtineri possit.

15 Quartus limitant, & bene, ut non procedat, cum maritus bona dissipat loco frequenti, comparationibus, luxuris, & similibus; non enim vxori partem sibi contingentem luxurie posset,

ut se indemna seruer, & ex illa elemosynas, facere, quantum decens sua familiæ sustentatio permiserit: quia maritus non est concessa bonorum communium dissipatio, sed ministratio, de cuius essentia est, ut cedat in se administrare commodum. Cum ergo tunc ipse maritus non administreret, sed dissipet, porcio vxoris partem, que sibi contingit, accipere administrandam, neque tenetur in dissipationem consentire, sic Lessius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 87. Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 8. Bonacina disp. 2. de restit. q. 10. p. 2. n. 9. verf. sexi.

16 Quintus limitant, ut non procedat, si patentes eius, vel filii ex priori matrimonio habiti paciantur necessitatem, neque esse beat bona propria, ex quibus illis prouideri possit, poterit tunc ex bonis communibus petita prius à marito licentia: quia aquum non est eius bona accipere, ipso renuere, si ipso consentiente accipi possunt. Credetur rarer non pecare mortaliter, etiam si haec licentiam petere omitterat, quia vir non est, neque esse potest iniurias in talis elemosyna: siquidem negara licentia poterit vxori clavis surripere, ut obligacionem naturalem alendi si sibi conuenient. Et ex equator, sic Lessius n. 78. Bonacina n. 9. Nauarr. lib. 2. de restit. c. 1. n. 161. Quam doctrinam extendunt superadiuti Doctors ad fratres ob naturalem coniunctionem; spectat enim ad decentem vxoris statum, ipso si que honorem, ne fratres suos portuunt egere, cum bona habeant, ex quibus possit succurrere, fauicte l. m. 74. 8. 1. ff. ds. iure domini, ibi, manente matrimonio non perditura vxori ob has causas dos reddi potest, ut se subique alat, ut fundum idoneum emat, ut in exilium, vel in infamul relegato parenti præferit alimoniam, ut egeat virum, fratrem, sororem sufficiat.

17 Debet tamen vxor, quæ sic dederit, computata in sua parte, quando dissoluto matrimonio ad partitionem venerit cum vii hereditibus; quia non est aquum, ut ex alieno consanguineis incurrit, cum habet propriæ, sic Lessius & Bonacina suprà.

18 Tandem aduerto sermonem hucque esse de elemosyna, quæ fit per pecuniam, aut simile. Nam si de elemosyna in actionibus humanis consistente loquamus, certum est, vxorem, filium, familias, religiosum, seruum posse libere illam prestare, dummodo nihil deroget imperio illorum, quibus subditur, sic Vaquez disp. 7. sect. 2. n. 2.

19 Sed inquires, an elemosyna coniugum computanda sit in parte, de qua possunt liberè disponere?

Spectato iure regio Castellie nullus, qui legitimos descendentes habeant potest ultra tantum bonorum partem aliis extraneis liberaliter donare. L. 10. Tauri, que est l. 13. iii. 9. lib. 5. compilat. tamen caret filii, & habet parentes, solum de tercia disponere potest. L. 6. Tauri, hodie l. 1. i. tit. 8. lib. 5. compilat. Dubium ergo est, ut debeat elemosyna cum vii facte computari in hac tercia, vel quinta parte; ita ut si excedant, non possit quis amplius disponere, sicut computarunt in morte?

20 Breuiter respondeo (latius tractandum in materia de donationibus) si elemosyna excessiva grauitate non appareat, sed potius prudentis arbitrio videantur moderatae, & convenientes conditioni, qualitati donantis, cùsque possibilitate nequaquam computanda sunt, in quinta, vel tercia bonorum parte, de quibus liberè potest disponere, sed ex toto accrue possibilis debet, sunt, tanquam ea, quæ rigorante ostendit ratio, etiam elemosynarum elargitio ad rectam domus gubernationem, decentemque sustentationem donantis pertinet, quæ ratio cella, cum elemosyna sunt excessiva. Præterea excessiva elemosyna defraudari heredes possunt omni sua hereditate, secus elemosynas moderatas, sic docent Molin. tom. 2. tract. 2. disp. 28. §. dubium est. Thomas Sanchez alios referens lib. 6. de matrimonio. disp. 5. n. 6. & 11.

P Y N C T U M X I V .

Quibus danda sit elemosyna.

1. Facienda est indigenti, modo non foveat eius iniuriam.
2. Vagabundis non est facienda elemosyna, nisi cruentus indigent.
3. Simulato pauperi vera est elemosyna, quæ affirmatur.
4. Ex hac doctrina inferunt non est obligatum restituere, tametsi obligatum sit deceptionem tollere.
5. Probabilitas est nullam esse elemosynam si sit pauperi concessum, ipsiusque obligatum esse restituere.
6. Satagit fundum num. 3. additio.
7. Facienda est restitutio domino, vel veris pauperibus.
8. Quibus pauperibus distribuenda est elemosyna, cum à testatore mandatum est in pauperes distribuiri, & quidam de filio spacio testatoria.
9. Vai tacitum non potest integræ elemosyna distribuenda in pauperes concedi, neque alius pauperibus à designato.
10. Executor potest suis consanguineis pauperibus elemosynam in pauperes determinates distribuendam concedere, & fraudare cessante.

11. Constat apud omnes dandam esse pauperi indigentem, siue iustus sit, siue iniustus, siue amicus, siue inimicus, modo

modo non credatur iniuriam, & iniuriam de elemosyna
fondam esse, quia tunc nullo modo facienda est illi elemosyna
ut dicit Augustinus epif. 48. ad Vincenitum Donatissam, pau-
lo post initium, vitilis elutienti panis tollitur, si de cibo securus
iustitia negligebat, quoniam elutienti panis frangitur, si iniustitia
foducus acquisiebat, & tradit Vasquez opuscul. de elemosyna,
cap. dub. 4. num. 9. Medin. C. de elemos. cap. 7. Coninch. disp.
27. dub. 6. numero 70. quia anima, pluquam corpus diligen-
da est.

2 Ex his inferunt patientibus necessitatem non ob amorem
virtutis, sed ob oxum, tediumque laboris, quales sunt vagabundi,
quique regulariter virtus pleni sunt: non debet elemo-
syna concedi, quia sic fouetur eorum malitia. Sotus in liberat.
cau pauper. cap. 3. Lorca 22. se 7.3. disput. 37. num. 10. Vasquez
cau pauper. cap. 2. dub. 1. Coninch. disp. 27. dub. 6. n. 69. &
prob. authent. de quest. collat. 6. & l. i. 3. & 6. lib. 6. noua
empliatio. Excipe, nisi in grauem necessitatem incident, &
elemosyna sic data credetur ad meliorem frugem esse reducen-
dus, quia in tali casu prodest elemosyna corpori, & anima, si
Coninch. Lorca, & alij supr. Qui bene adiungit, pauperes
nobis occurrentes non esse facile huius qualitatis prelendum:
sicut enim illius iniuria manifera, si abique sufficiente funda-
mento purarent orio corpentes, & laboris radio elemosynam
expollunt: portus enim credendum est ex necessitate, vel amo-
rit utrumque sic viximus querere.

3 Difficilis est, an elemosyna data pauperi simulata, domi-
nium in illum transferat? Affirmat Leffius, 2. de iust. i. 18.
dub. 1. in fine, num. 132. Egid. de Coninch. disp. 27. dub. 6. cum
Soto lib. 9. de iust. quest. 7. artic. 3. sub finem. Mouentur, quia si
error non procedit circa substantiam actus, sed circa accidentia,
non reddit actu ipso iure iriticum, sed solum iriticandum oro volun-
tate decepti. Sed talis videtur esse huicmodi error, quia sub-
stantia elemosyna non petit paupertatem veram, sed sufficit
eximata; quia non minus apud Deum valet donatio facta vero
pauperi, quam ficto, si fictio prout ignoratur. Et confirmatur
quia alias donatione facta paupertatem simulanci est nulla, si do-
natur non esse; si simulationem cognoscere: & matrimonium
cum ignobilis, & paupere contractum invalidum est, si
eximatas nobilium esse diuine, & beneficij collatio facta
ignorari, & moribus depravatis, nulla esset, si existimabas esse
dilectum, & probum: quia omnia videntur difficilia. Ergo di-
cendum est absolute illum donationem validam esse.

4 Hinc inferunt Coninch. & Leffius sic elemosynam acci-
pientem non esse obligatum directe eam restituere, quia illius
liber dominum obligatum tamen esse deceptionem tollere, quia
iustitia alium decepit, & ad sibi donandum per fraudem induxit;
rebus decepti. Quod si noluerit hinc obligati
onem satisfacere, debet reddere acceptum. Si tamen frus-
tanti manifestari non potest, neque acceptum restituere, poterit
accipiens retinere, neque in pauperes obligatus est expendere;
quia pauperes nullum ius acquisierunt. Sotus vero absolute af-
firmat nullum esse accipiente restitutionis obligacionem in qua
causa finalis illius donationis, que fuit charitas Dei, verè exitit,
etiam si impulsu defecit deficientem vetia pauperate in acci-
piente elemosynam.

5 Nihilominus dicendum est elemosynam datam facta pau-
peri nullam esse, & obligatum esse accipientem restituere sic
acceptum sic Nauarr. cap. 17. n. 107. Medin. Cod. de rest. quest.
24. Adrian. in 4. tractat. de rest. quest. que incipit. Consequen-
ter que, virum indistincte tenet homo quidquid simulatione,
Sotus. dub. in 15. quest. 2. artic. 1. Angel. Verbo restitutio. 1. ver-
bo turpe lacrum. §. 3. Catenarius in suum. verbo restitutio, cap. vlt.
cau 1. Valquez de elemosyna cap. 3. dub. vlt. num. 12. & 15. & alij.
Ratio est: quia error hic commisus, est substantia, & reddit
actum quad substantiam incoluntur. Ergo nullum. Antecep-
dens probro. Quia elemosyna essentialiter respicit misericordiam
reputationem. Ergo si nulla est miseria, quia relevetur, nulla esse po-
test elemosyna. Neque obstat quod Deum habere illum dona-
tionem elemosyna meritum: quia ad hunc finem sufficit esse
existimatam misericordiam, quia Deus solum intentionem donantis
spectat: at in re non est illi donatio vera elemosyna, cum in re
non sit vila misericordia relevatio. Quod exemplo adorantis hostiam
non consecratam existimando esse consecratam illustri potest:
ille enim extermus cultus meritorum adorationis, & religionis ha-
bet: in re tamen non est vera religio, cum nihil sit in illa hostia
religione dignum.

6 Ex his diffoluitur concursum fundamentum. Ad confirma-
tionem nego simulationem sanctitatis reddere elemosynam nullam,
quia sanctitas non pertinet ad elemosynam substantiam,
sicut pertinet paupertas. Et idem est de matrimonio cum ignobilis,
& paupere, quia non est conditio, cui de iure, aut ex natura
rei contrahens debet inniti, collatio autem beneficij facta
ignoranti, vel improbo erit nulla, si ignorantia, aut improbitas
tanta est, ut tollat a recipiente dignitatem, & sufficientiam; le-
tus alter. Quocirca ut contractus nullus sit ob aliquam conditionem
racitam vel falso expressam; videndum est, an sit con-
trahens illa cui contrahens inaniti debet iure ipso. Nam si talis sit

redit donationem irritam, secus econtra. Hinc est collationem
beneficij factam insufficiente, simulata sufficiente nullam esse, quia
sufficientia est a iure requisita, ut valida sit. Secus vero, si se am-
icum, consanguineum, aut pauperem simularer, & matrimonium
liberae personae cum seruo ignorante servitute nullum est, quia est
conditio a iure requisita, secus si ignoraretur esse pauper, nobilis
aut moribus depravatis.

7 Cui autem facienda sit haec restitutio, variant supra dicti
Doctores. Nauarrus, Catena, Medina exstimator pauperibus
est facienda: quia sic executioni mandatur voluntas donantis:
huc enim facit a se dominum abdicare, & pauperibus tribuere
qua voluntas ob simulatum paupertatem non potuit obtinere
effectum. Alij dicunt donanti debete restituere, praecipue si res sit
magno momenti. scilicet sotus, & alijs. Existimo tamen eum
Valquez illo cap. 3. dub. ultim. fine, num. 24. utique restituere posse &
domino, & pauperibus, cui simulatus pauper voluerit. Domino,
quia illius est: pauperibus, quia dum non contat voluntatem
retractasse, censeatur perseverare in priori voluntate, que fuit
velle tem illam a se abdicare, & pauperibus tribuere. Ergo pau-
per factus reddens veris pauperibus, voluntatem domini exequi-
tur, & iuxta eius beneplacitum de re disponit.

8 Secunda difficultas est, quibus pauperibus distribuenda
elemosyna sit, cum quis a testatore porestatem habeat aliquam
pecuniam in pauperes distribuendi. Certum est explorandum esse,
quod fieri possit, voluntatem commitentis, quia nomine ipsius
sit distributio, eius tamen voluntas presumitur esse, vi pauperes
confanguei exteris preferantur, & inter exteris pauperiores &
nobiores, qui chartari hac distributione conformior est. sic Au-
gustinus Barbolus, part. de potestate Episcop. allegat. 83. num. 17. &
18. Solidum ab hac regula videtur excipiendas filios spurius testa-
toris, qui in distributione bonorum pauperibus relictorum eligi
non potest ab executore. sic Menochius lib. 4. pref. imp. quest. 96.
num. 13. Gutierrez prat. lib. 4. qua. 5. num. 22. & alij quos sequi-
tur, & refert Barbolus dicta allegat. 83. num. 24. Quod intelligendu-
m est, si ultra alimenta ei donentur. Nam alimenta ei debentur,
& testator obligatus erat relinquere. Quapropter executor
optime voluntatem testatoris in hac parte presumere potest,
& debet: sic alij relatis docet Matrem. 7. glossa. 5. num. 3. tit. 8. lib. 5.
recipiat.

9 Vni tantum integrum legatum non est concedendum, si in
pauperes mandetur distribui: videtur enim pauperum communia
i in iuris fieri. Menochius de presumpt. lib. 4. quest. 125. num.
20. Cendo prat. & canon. quest. lib. 1. quest. 35. num. 15. Augustinus
Barbolus supr. num. 18. Et ob eandem rationem, si determinatos
pauperes testator elegerit, non poterit executor aliis donare,
quia ius ex electione acquiruntur. Quid non solidum verum ha-
bet, cum quilibet determinatus eligitur, sed cum eliguntur sub
aliqua ratione communis, v.g. si eligantur pauperes aliquius ciuitatis,
non poterit alii alterius ciuitatis distribuiri. Hinc est legatum
factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non pos-
se infirmis existentibus in hospitali distribuiri. sic Barbolus dicta
alleg. 83. n. 20. cum Marc. Anton. Genuen. prat. Ecclesiast. quest.
214. per istam & a fortiori legatum distribuendum pauperibus
vetucundis (vulgo en vergonfantes) non poterit lis, qui ostiacion
postulant, & multo minus mendicantes religiosis distribui.

10 An vero executor sibi, suisque confangueis distribuere
legatum possit? Credo posse fraude omnino cessante. Gonzalez
ad regal. 8. cancellaria glossa. 2. num. 54. & 55. Augustinus Barbo-
la; part. de potestate Episcop. allegat. 83. num. 22. & 23. Bonacina
disput. 3. quest. 4. de charitate punct. 6. num. 27. Suarez disput. 7. de
charitate fact. i. num. 9. Ratio est: quia si executor, eiusque confan-
guinei vere indigent, vera pauperes sunt. Ergo elemosyna illis
facta, pauperibus sit. Ergo iuxta voluntatem testatoris. Neque
enim presumendum est testatorum voluntate concludere executo-
rem ob executoris officium a iure sibi alia competentia ad ele-
mosynam illam. Ne que obstat hunc executorem, si a Confessario
ratio imponatur in plementiam, ut aliquid in pauperes distribuat,
non posse satisfacere subveniendo sibi, est posse satisfacere sub-
veniendo consanguineis, quia ut bene dici: Suarez supr., est sub-
venientio sibi facta contra intentionem Confessarij; eo quod non
sit penalis, quia ad plementiam requiritur. At cum ex praefecto
testatoris distribuenda elemosyna est per executorem, non
mandatur executori elemosyna ipsi pœnalitatis, sed elemosyna,

P V N C T V M V L T.

De elemosynarum questoribus.

- 1 Qui sunt elemosynarum questores.
- 2 Quia prohibeantur elemosynarum questoribus.
- 3 Religiosi mendicantes non possunt ab ordinariis locorum impedi-
ri, ne pro suis convenientibus elemosynas petant.
- 4 Si nulla mercede accepta, neque indulgentia publicis elemo-
synas petas in favorem aliquius pœnæ operis, non indiges licen-
tia ordinarij.
- 5 Ipsi ordinarij potest tibi hanc petitionem prohibere, quoquoque
potest nullum periculum subesse.